

Ediție provizorie

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

15 februarie 2017(*)

„Trimitere preliminară – Libera circulație a capitalurilor – Articolul 64 TFUE – Circulația capitalurilor având ca destinație investițiile sau provenind din investițiile care implică prestarea de servicii financiare – Active financiare deținute într-un cont bancar elvețian – Decizie de rectificare – Termen de rectificare – Prelungirea termenului de rectificare în cazul activelor deținute în afara statului membru de reședință”

În cauza C-317/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), prin decizia din 10 aprilie 2015, primită de Curte la 26 iunie 2015, în procedura

X

împotriva

Staatssecretaris van Financiën,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din domnul C. Vajda (raportor), îndeplinind funcția de președinte de cameră, doamna K. Jürimäe și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul neerlandez, de M. L. Noort, de M. K. Bulterman și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de J. Möller și de T. Henze, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistat de G. M. De Socio, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de W. Roels și de C. Soulay, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 64 alineatul (1) TFUE.
- 2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unui litigiu între X, persoană fizică, pe de o parte, și Staatssecretaris van Financiën (secretarul de stat pentru finanțe, Țările de Jos), pe de altă parte, în legătură cu o decizie de rectificare privind impozitul pe venit și contribuțiile la sistemul de asigurări sociale pentru exercițiile 1998-2006.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 1 alineatul (1) din Directiva 88/361/CEE a Consiliului din 24 iunie 1988 pentru punerea în aplicare a articolului 67 din tratat [articol abrogat prin Tratatul de la Amsterdam] (JO 1988, L 178, p. 5, Ediție specială, 10/vol. 1, p. 10) prevede:

„Fără a aduce atingere dispozițiilor de mai jos, statele membre elimină restricțiile privind mișcările de capital care se realizează între rezidenții statelor membre. Pentru a facilita aplicarea prezentei directive, mișcările de capital se clasifică în conformitate cu nomenclatorul prezentat în anexa I.”

- 4 Printre mișcările de capital enumerate în anexa I la Directiva 88/361 figurează, la rubrica VI a acesteia, „[o]perațiuni în conturile curente și în conturile de depozit la instituții financiare”, care cuprind printre altele „[o]perațiuni[le] efectuate de către rezidenți cu instituțiile financiare străine”.

Dreptul neerlandez

- 5 Articolul 16 din Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (Codul fiscal, denumit în continuare „AWR”) prevede:

„1. În cazul în care un fapt face să se presupună că, în mod greșit, nu a avut loc o impozitare sau că aceasta s-a realizat într-un quantum prea redus, [...] inspectorul poate recupera impozitul neperceput [...]

[...]

3. Dreptul de a emite o decizie de rectificare expiră după o perioadă de 5 ani începând de la data nașterii datoriei privind impozitul. [...]
4. În cazul în care un element impozabil, dezinut sau apărut în străinătate, a fost impozitat prea puțin, dreptul de a efectua rectificarea expiră, prin derogare de la alineatul 3 prima teză, după o perioadă de 12 ani de la data nașterii datoriei privind impozitul.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 6 În luna mai 2002 a fost depusă o plângere privind încălcarea Wet toezicht effectenverkeer (Legea privind supravegherea investițiilor în valori mobiliare). Ulterior a fost deschisă o anchetă penală, în cadrul căreia X a fost ascultat în mai multe rânduri.

7 Printr-o scrisoare din 13 ianuarie 2009, X a transmis administra?iei fiscale neerlandeze informa?ii privind un cont pe care îl de?inuse într-o institu?ie bancar? din Elve?ia sub un nume de cod pân? la începutul anului 2004, precum ?i un cont pe care îl de?inea într-o institu?ie bancar? din Luxemburg de la începutul aceluia?i an 2004 ?i pe care nu le men?ionase în declara?iile fiscale întocmite pentru anii anteriori acestei scrisori.

8 La 27 iulie 2010, Officier van Justitie (procuror, ??rile de Jos) a transmis administra?iei fiscale rezultatele anchetei penale. La 30 noiembrie 2010 au fost întocmite rectific?ri ale impozitului pentru anii 1998-2006.

9 X a introdus o ac?iune împotriva acestor rectific?ri ale impozitului la Rechtbank te Breda (Tribunalul din Breda, ??rile de Jos). Prin hot?rârea din 12 septembrie 2012, această instan?? a considerat c? rectific?rile impozitului pentru anii pân? în 2004 inclusiv, care fuseser? întocmite cu aplicarea termenului de rectificare prelungit prev?zut la articolul 16 alineatul 4 din AWR, nu fuseser? efectuate cu diligen?a cerut?, în sensul Hot?rârii din 11 iunie 2009, X ?i Passenheim?van Schoot (C?155/08 ?i C?157/08, EU:C:2009:368). Instan?a men?ionat? a statuat totu?i, pe baza clauzei de standstill care figureaz? la articolul 64 alineatul (1) TFUE, c? libera circula?ie a capitalurilor ?i, prin urmare, jurispruden?a care rezult? din această hot?râre, nu erau aplicabile rectific?rii impozitului, întrucât aceasta privea contul bancar elve?ian. Pe baza acestor motive, Rechtbank a men?inut rectific?rile impozitului privind anii pân? în 2003 inclusiv, cu excep?ia unei corec?ii privind repartizarea veniturilor între X ?i so?ia sa, ?i a redus rectificarea privind anul 2004 pân? la nivelul impozitului aferent contului bancar luxemburghez.

10 Inspectorul fiscal a declarat apel împotriva hot?rârii Rechtbank te Breda (Tribunalul din Breda) la Gerechtshof te 's?Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's?Hertogenbosch, ??rile de Jos) în m?sura în care această hot?râre privea rectificarea impozitului aferent anului 2004 ?i a contestat faptul c? nu ar fi procedat cu diligen?a necesar?. La rândul s?u, X a sesizat Gerechtshof te 's?Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's?Hertogenbosch) cu un apel incident împotriva acestei hot?râri, în m?sura în care aceasta privea rectific?rile efectuate pentru to?i anii viza?i de litigiul în fa?a Rechtbank te Breda (Tribunalul din Breda), ?i a contestat, în acest cadru, faptul c? clauza de standstill, care figureaz? la articolul 64 alineatul (1) TFUE, are drept consecin?? c? libera circula?ie a capitalurilor nu se aplic? în ceea ce prive?te contul s?u bancar din Elve?ia.

11 Gerechtshof te 's?Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's?Hertogenbosch) a respins ca nefondat apelul principal formulat de inspectorul fiscal. În ceea ce prive?te apelul incident declarat de X, această instan?? a statuat c? el era inadmisibil în m?sura în care viza deciziile referitoare la rectific?rile impozitului privind anii pân? în 2003 inclusiv, precum ?i anii 2005 ?i 2006, dar a considerat c? era întemeiat în ceea ce privea decizia referitoare la rectificarea impozitului pentru anul 2004. În această privin??, instan?a men?ionat? a considerat c? rectificarea privind contul bancar elve?ian intra integral în domeniul de aplicare al jurispruden?ei rezultate din Hot?rârea din 11 iunie 2009, X ?i Passenheim?van Schoot (C?155/08 ?i C?157/08, EU:C:2009:368). Potrivit aceleia?i instan?e, articolul 64 alineatul (1) TFUE nu era aplicabil cauzei principale, întrucât m?sura vizat? la articolul 16 alineatul 4 din AWR era o m?sur? general?, care putea fi aplicat? unor situa?ii f?r? leg?tur? cu investi?iile directe, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe pie?ele de capital, care sunt categoriile men?ionate în mod expres la articolul 64 alineatul (1) TFUE.

12 X ?i secretarul de stat pentru finan?e au formulat recurs împotriva hot?rârii Gerechtshof te 's?Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's?Hertogenbosch) la Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Suprem? a ??rilor de Jos). Secretarul de stat pentru finan?e sus?ine c? Gerechtshof te 's?Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's?Hertogenbosch) a considerat în mod eronat c? articolul 64 alineatul (1) TFUE nu acoper? m?suri precum rectificarea aplicat? veniturilor din contul bancar

elve?ian pentru anul 2004 cu aplicarea termenului de rectificare ce figureaz? la articolul 16 alineatul 4 din AWR.

13 Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Suprem? a ??rilor de Jos) exprim? îndoieli, în primul rând, cu privire la aspectul dac? domeniul de aplicare material al articolului 64 alineatul (1) TFUE este delimitat prin obiectul legisla?iei na?ionale în cauz? sau prin tranzac?ia restric?ionat? prin această legisla?ie na?ional?. În această privin??, instan?a arat?, pe de o parte, c? referirea la „aplicarea” unor restric?ii care figureaz? la articolul 64 alineatul (1) TFUE pare a fi un argument în favoarea acestei din urm? interpret?ri. În plus, aceasta consider? c? prima interpretare ar putea conduce la lipsirea acestei dispozi?ii de esen?a efectului s?u util. Pe de alt? parte, aceasta observ? c? Hot?rârea din 14 decembrie 1995, Sanz de Lera ?i al?ii (C?163/94, C?165/94 ?i C?250/94, EU:C:1995:451), ar putea furniza un argument în favoarea primei interpret?ri. În acea hot?râre, Curtea ar fi statuat c? o reglementare aplicabil? în mod general tuturor exporturilor de monede, bancnote sau cecuri la purt?tor, inclusiv aceluia care nu sunt legate de investi?ii directe, de stabilirea, de prestarea de servicii financiare sau de admiterea valorilor mobiliare pe pie?ele de capital în ??rile ter?e, nu intr? sub inciden?a articolului 73 C alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 64 alineatul (1) TFUE].

14 În al doilea rând, Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Suprem? a ??rilor de Jos) exprim? îndoieli cu privire la aspectul dac? articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul c? se refer? numai la dreptul na?ional aplicabil prestatorului de servicii financiare, care stabile?te condi?iile sau modalit??ile acestei prest?ri de servicii. În această privin??, instan?a arat?, pe de o parte, c?, în cauza pendinte la data deciziei de trimitere ?i în care s?a pronun?at ulterior Hot?rârea din 21 mai 2015, Wagner?Raith (C?560/13, EU:C:2015:347), instan?a de trimitere ?i Comisia European? pledaser? în favoarea unei asemenea interpret?ri. Pe de alt? parte, aceasta consider? c? împotriva interpret?rii men?ionate poate fi invocat faptul c? modul de redactare a articolului 64 alineatul (1) TFUE nu ofer? niciun indiciu în acest sens ?i c? semnifica?ia real? a acestei dispozi?ii ar fi deosebit de restrâns?.

15 În al treilea ?i ultimul rând, Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Suprem? a ??rilor de Jos) se întreab? dac? termenii „restric?ii[...] adoptate cu privire la circula?ia capitalurilor având ca destina?ie ??ri ter?e sau provenind din ??ri ter?e, în cazul în care acestea implic? [...] prestarea de servicii financiare”, care figureaz? la articolul 64 alineatul (1) TFUE, vizeaz? aplicarea articolului 16 alineatul 4 din AWR în cazul contului de?inut de X la o banc? din Elve?ia. În această privin??, trebuie observat c?, de?i este posibil s? se califice de?inerea unui cont de instrumente financiare în lumina Hot?rârii din 11 iunie 2009, X ?i Passenheim?van Schoot (C?155/08 ?i C?157/08, EU:C:2009:368), acea hot?râre prive?te interpretarea articolelor 49 ?i 56 CE (devenite articolele 56 ?i 63 TFUE) ?i nu este cert dincolo de orice îndoial? c? articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în acela?i mod.

16 În aceste condi?ii, Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Suprem? a ??rilor de Jos) a hot?rât s? suspende judecarea cauzei ?i s? adreseze Cur?ii urm?toarele întreb?ri preliminare:

„1) Autorizarea aplic?rii de restric?ii privind statele ter?e, prev?zut? la articolul 64 alineatul (1) TFUE, este valabil? ?i în ipoteza unei restric?ii, instituite pe baza unei reglement?ri na?ionale cum este termenul de rectificare prelungit în discu?ie în litigiul principal, care se poate aplica ?i în cazuri care nu au nicio leg?tur? cu investi?iile directe, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe pie?ele de capital?

2) Autorizarea aplicării de restricții privind circulația capitalurilor în contextul prestării de servicii financiare, prevăzut la articolul 64 alineatul (1) TFUE, se referă la restricții care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, nu se aplică prestatorului de servicii și nici nu reglementează condițiile sau modalitățile prestării de servicii?

3) «Circulația capitalurilor, în cazul în care acestea implică prestarea de servicii financiare», în sensul articolului 64 alineatul (1) TFUE, include și un caz cum este cel din speță, în care un rezident al unui stat membru a deschis un cont (de instrumente financiare) la o instituție bancară din afara Uniunii Europene? Împrejurarea că instituția bancară menționată desfășoară în acest cadru activități pentru titularul contului are vreo relevanță și, în caz afirmativ, în ce măsură este importantă această împrejurare?

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

17 Întrebările preliminare privesc interpretarea articolului 64 alineatul (1) TFUE, potrivit căruia articolul 63 TFUE nu aduce atingere aplicării, în raport cu țările terțe, a restricțiilor în vigoare la 31 decembrie 1993 în temeiul dreptului intern sau al dreptului Uniunii, adoptate cu privire la circulația capitalurilor având ca destinație țări terțe sau provenind din țări terțe, în cazul în care acestea implică investiții directe, inclusiv investițiile imobiliare, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.

18 Trebuie să se arate, pe de o parte, că aceste întrebări pornesc de la ipoteza că reglementarea în discuție în litigiul principal, care prevede un termen de rectificare prelungit, constituie o restricție privind circulația capitalurilor în sensul articolului 63 TFUE.

19 Pe de altă parte, din decizia de trimitere reiese că această reglementare a intrat în vigoare la 8 iunie 1991. Reglementarea menționată era, aadar, aplicabilă înainte de data de 31 decembrie 1993 prevăzut la articolul 64 alineatul (1) TFUE și, prin urmare, îndeplinește criteriul temporal care figurează în această dispoziție.

Cu privire la prima întrebare

20 Prin intermediul primei sale întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că se aplică unei reglementări naționale care impune o restricție privind circulația capitalurilor vizate la această dispoziție, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, în cazul în care această restricție este aplicabilă și unor situații fără legătură cu investițiile directe, cu stabilirea, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.

21 În această privință, trebuie arătat, în primul rând, că reiese din modul de redactare a articolului 64 alineatul (1) TFUE că această dispoziție prevede o derogare de la interdicția prevăzută la articolul 63 alineatul (1) TFUE în favoarea „aplicării” restricțiilor în vigoare la 31 decembrie 1993 în temeiul dreptului intern cu privire la circulația capitalurilor în cazul în care acestea implică investiții directe, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital. Astfel, aplicabilitatea articolului 64 alineatul (1) TFUE nu depinde de obiectul reglementării naționale care cuprinde asemenea restricții, ci de efectul său. Dispoziția menționată se aplică în măsura în care această reglementare națională impune o restricție cu privire la circulația capitalurilor care implică investiții directe, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital. Rezultă că faptul că reglementarea menționată poate fi aplicabilă de asemenea altor situații nu este de natură să se

opun? aplicabilit??ii articolului 64 alineatul (1) TFUE în împrejur?rile pe care acesta le vizeaz?.

22 În al doilea rând, această interpretare este confirmat? de jurispruden?a Cur?ii. Aceasta consider?, astfel, c? o restric?ie privind circula?ia capitalurilor, precum tratamentul fiscal mai pu?in avantajos al dividendelor provenite din str?in?tate, intr? sub inciden?a articolului 64 alineatul (1) TFUE în m?sura în care aceasta se refer? la participa?ii dobândite în vederea cre?rii sau a men?inerii unor leg?turi economice durabile ?i directe între ac?ionar ?i societatea respectiv? ?i care îi permit acestuia din urm? s? participe efectiv la gestiunea sau la controlul acestei societ??i (Hot?rârea din 24 noiembrie 2016, SECIL, C?464/14, EU:C:2016:896, punctul 78 ?i jurispruden?a citat?). De asemenea, potrivit Cur?ii, o restric?ie intr? sub inciden?a articolului 64 alineatul (1) TFUE ca restric?ie privind circula?ia capitalurilor care implic? investi?ii directe în m?sura în care se raporteaz? la investi?iile de orice natur? pe care le efectueaz? persoanele fizice sau juridice ?i care ajut? la crearea sau la men?inerea unor rela?ii durabile ?i directe între cel care ofer? fondurile ?i întreprinderea c?reia îi sunt destinate aceste fonduri în vederea exercit?rii unei activit??i economice (a se vedea în acest sens Hot?rârea din 20 mai 2008, Orange European Smallcap Fund, C?194/06, EU:C:2008:289, punctul 102). Rezult? din aceste hot?râri ?i în special din expresia „în m?sura în care”, care figureaz? în acestea, c? domeniul de aplicare al articolului 64 alineatul (1) TFUE nu depinde de obiectul specific al unei restric?ii na?ionale, ci de efectul s?u asupra circula?iei capitalurilor vizate de această dispozi?ie.

23 Această interpretare a articolului 64 alineatul (1) TFUE nu este repus? în discu?ie de Hot?rârea din 14 decembrie 1995, Sanz de Lera ?i al?ii (C?163/94, C?165/94 ?i C?250/94, EU:C:1995:451), citat? de instan?a de trimitere. Desigur, dup? ce a precizat, la punctul 33 din acea hot?râre, c? exportul material de mijloace de plat? nu poate fi considerat în sine drept circula?ie a capitalurilor, Curtea a constatat, la punctele 35 ?i 36 din hot?rârea men?ionat?, c? o reglementare na?ional? aplicabil? în general tuturor exporturilor de monede, bancnote sau cecuri la pur?tor, inclusiv aceleora care nu implic? investi?ii directe, inclusiv investi?iile imobiliare, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe pie?ele de capital în ??rile ter?e, nu intra sub inciden?a articolului 73 C alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 64 alineatul (1) TFUE]. Cu toate acestea, la punctul 37 din aceea?i hot?râre, Curtea a considerat c? statele membre au dreptul s? verifice natura ?i realitatea tranzac?iilor sau a transferurilor vizate, pentru a se asigura c? asemenea transferuri nu sunt utilizate tocmai în scopul circula?iei capitalurilor care face obiectul restric?iilor autorizate de articolul 73 C alineatul (1) din Tratatul CE. Din Hot?rârea din 14 decembrie 1995, Sanz de Lera ?i al?ii (C?163/94, C?165/94 ?i C?250/94, EU:C:1995:451), rezult? c? statele membre pot invoca articolul 64 alineatul (1) TFUE în m?sura în care reglementarea na?ional? se aplic? circula?iei capitalurilor vizat? de această dispozi?ie.

24 În al treilea rând, trebuie s? se arate c? o interpretare potrivit c?reia articolul 64 alineatul (1) TFUE nu ar fi aplicabil decât în ipoteza în care reglementarea na?ional? în cauz? s-ar referi în mod exclusiv la circula?ia capitalurilor vizat? de această dispozi?ie ar fi contrar? efectului util al acesteia din urm?. Astfel, dup? cum a remarcat guvernul neerlandez în observa?iile prezentate Cur?ii, o asemenea interpretare ar fi avut drept consecin?? s? constrâng? toate statele membre, pentru a putea beneficia de autoriza?ia de a aplica restric?iile prev?zute la articolul 64 alineatul (1) TFUE, s? î?i revizuiasc? legisla?ia na?ional? înainte de termenul de 1 ianuarie 1994 pentru a o adapta foarte precis la domeniul de aplicare al acestei dispozi?ii.

25 Prin urmare, se impune ca la prima întrebare să se răspundă că articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că este aplicabil unei reglementări naționale care impune o restricție privind circulația capitalurilor prevăzută de această dispoziție, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, chiar dacă această restricție este aplicabilă și unor situații diferite legăturate cu investițiile directe, cu stabilirea, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.

Cu privire la a treia întrebare

26 Prin intermediul celei de a treia întrebări, care trebuie examinate înaintea celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă deschiderea unui cont de instrumente financiare de către un rezident al unui stat membru la o instituție bancară situată în afara Uniunii, precum cea în discuție în cauza principală, intră sub incidența noțiunii de circulație a capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare, în sensul articolului 64 alineatul (1) TFUE.

27 În această privință, trebuie arătat în primul rând că, în absența din Tratatul FUE a unei definiții a noțiunii „circulația capitalurilor”, Curtea a recunoscut o valoare indicativă nomenclatorului care constituie anexa I la Directiva 88/361, în condițiile în care, potrivit celor amintite în introducerea acestei anexă, lista pe care o conține nu are caracter exhaustiv (Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner/Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctul 23 și jurisprudența citată). Or, după cum a remarcat Comisia în observațiile prezentate Curții, această anexă menționează, la rubrica VI, „operațiuni [le] în conturile curente și în conturile de depozit la instituții financiare”, care cuprind printre altele „operațiuni [le] efectuate de către rezidenți cu instituțiile financiare străine”. Deschiderea unui cont de instrumente financiare la o instituție bancară, precum cea în discuție în cauza principală, intră, așadar, în sfera noțiunii „circulația capitalurilor”.

28 În al doilea rând, Curtea a statuat că, pentru a putea intra sub incidența derogării prevăzute la articolul 64 alineatul (1) TFUE, măsura națională trebuie să privească circulația capitalurilor care are o legătură suficient de strânsă cu prestarea de servicii financiare, ceea ce presupune să existe o legătură de cauzalitate între circulația capitalurilor și prestarea de servicii financiare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner/Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctele 43 și 44).

29 În această privință, trebuie arătat că circulația capitalurilor care are loc ca urmare a deschiderii unui cont de instrumente financiare la o instituție bancară implică prestarea de servicii financiare. Astfel, pe de o parte, este cert că această instituție bancară efectuează pentru deținătorul acestui cont servicii de administrare a contului menționat, care trebuie să fie calificate drept prestați de servicii financiare.

30 Pe de altă parte, există o legătură de cauzalitate între circulația capitalurilor în cauză și prestarea de servicii financiare, întrucât titularul își plasează capitalurile într-un cont de instrumente financiare din cauza faptului că beneficiază, în contrapartidă, de servicii de administrare din partea instituției bancare. Prin urmare, există, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, o legătură suficient de strânsă între circulația capitalurilor și prestarea de servicii financiare.

31 Rezultă că trebuie să se răspundă la a treia întrebare că deschiderea unui cont de instrumente financiare de către un rezident al unui stat membru la o instituție bancară situată în afara Uniunii, precum cea în discuție în cauza principală, intră sub incidența noțiunii de circulație a capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare, în sensul articolului 64 alineatul (1)

TFUE.

Cu privire la a doua întrebare

32 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă posibilitatea pe care articolul 64 alineatul (1) TFUE o recunoaște statelor membre de a aplica restricții privind circulația capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare există și pentru cele care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, nu privesc nici prestatorul de servicii, nici condițiile și modalitățile prestării de servicii.

33 În această privință, trebuie arătat că criteriul determinant pentru aplicarea articolului 64 alineatul (1) TFUE constă în legătura de cauzalitate care există între circulația capitalurilor și prestarea de servicii financiare, iar nu în domeniul de aplicare personal al măsuri naționale în litigiu sau în raportul acesteia cu prestatorul – mai degrabă decât cu destinatarul – al unor astfel de servicii. Astfel, domeniul de aplicare al acestei dispoziții este definit prin referire la categoriile de mijoci de capitaluri care pot face obiectul unor restricții (Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner-Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctul 39).

34 În consecință, împrejurarea că o măsură națională îl privește în primul rând pe investitor, iar nu pe prestatorul unui serviciu financiar, nu se opune ca această măsură să intre sub incidența articolului 64 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner-Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctul 40). De asemenea, împrejurarea că o măsură națională nu are legătură cu condițiile și modalitățile prestării unui serviciu financiar nu se opune ca această măsură să intre sub incidența dispoziției menționate.

35 Rezultă că trebuie să se răspundă la a doua întrebare că posibilitatea pe care articolul 64 alineatul (1) TFUE o recunoaște statelor membre de a aplica restricții privind circulația capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare există și pentru cele care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, nu privesc nici prestatorul de servicii, nici condițiile și modalitățile prestării de servicii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

36 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

1) **Articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că este aplicabil unei reglementări naționale care impune o restricție privind circulația capitalurilor prevăzută de această dispoziție, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, chiar dacă această restricție este aplicabilă și unor situații diferite legăturate cu investițiile directe, cu stabilirea, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.**

2) **Deschiderea unui cont de instrumente financiare de către un rezident al unui stat membru la o instituție bancară situată în afara Uniunii Europene, precum cea în discuție în cauza principală, intră sub incidența noțiunii de circulație a capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare, în sensul articolului 64 alineatul (1) TFUE.**

3) **Posibilitatea pe care articolul 64 alineatul (1) TFUE o recunoaște statelor membre de a aplica restricții privind circulația capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare există și pentru cele care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul**

principal, nu privesc nici prestatorul de servicii, nici condițiile și modalitățile prestării de servicii.

Semnături

* Limba de procedură: neerlandeza.